

IV-lea vis al Verei Pavlovna) în ziarul «Munca» în 1896 sau din romanul lui Gorki, *Mama* în «România Muncitoare» în 1908; se tipărește romanul lui Turgheniev, *Desfelenire* (sub titlul *Generația nouă*) în «Drepturile omului» din 1885 sau interesantul episod Mavrușca Novotorca (din romanul lui Șcedrin, *Vremi bătrîne în Poșehonie*) în ziarul «Lumea Nouă» din 1897; apar în tălmăcire românească *Cîntecul Șoimului* de Maxim Gorki în «Viitorul Social» pe 1907 sau frumosul poem în proză *Pragul* de Turgheniev în «România Muncitoare» pe 1910, numeroase schițe de Cehov, demascînd despotismul, batjocorirea, înrobirea omului (*Moartea funcționarului, Masca, Fiica Albionului* etc.). Și alături de acestea, articole despre Vera Figner, Sofia Perovskaia, Ecaterina Breșcovskaia, știri despre desfășurarea revoluției din 1905, despre «duminica singeroasă» sau răscoala armată din Moscova, ca un fundal pe care cuvintele înflăcărate ale lui Gorki sau tabloul societății de miine, zugrăvit de Cernișevski, căpătau o deosebită vigoare.

Răspîndirea largă a literaturii ruse prin periodicele legate de mișcarea muncitorească menționată în mod obișnuit în cercetările de specialitate este o problemă de mare importanță pentru istoria relațiilor literare ruso-romîne. De aceea, aceasta trebuie studiată și analizată în mod concret și amănunțit. Articolul de față constituie o încercare în acest sens, urmărind să precizeze circulația și ecoul pe care le-a avut opera marelui scriitor rus Lev Tolstoi în presa legată de mișcarea muncitorească.

Alături de Maxim Gorki și Anton Cehov, Lev Tolstoi este scriitorul rus al cărui nume se întilnește foarte des în paginile diferitelor ziare și reviste din țara noastră de la sfîrșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, legate de mișcarea muncitorească, fie că e vorba de traduceri sau de comentarii asupra creației lui, de articole critice, de știri despre viața și activitatea lui.

Personalitate artistică uriașă, Tolstoi este totodată — după cum se știe — un scriitor foarte complex, plin de contradicții. Și dacă creația lui a însemnat, după cum a arătat Lenin «un pas înainte în dezvoltarea artistică a întregii omeniri», filozofia lui este «incontestabil utopică și, după conținutul său, reacționară în cel mai exact și adînc înțeles al acestui cuvînt»². Atitudinea proletariatului rus față de acest scriitor a fost precizată de Lenin, care arată în articolul «Tolstoi și lupta proletară» (1910) că «studiînd opera artistică a lui Lev Tolstoi, clasa muncitoare din Rusia își va cunoaște încă și mai bine dușmanii, iar poporul rus examinînd doctrina lui Tolstoi, va trebui să înțeleagă în ce constă propria lui slăbiciune, slăbiciune care nu i-a îngăduit să ducă la sfîrșit acțiunea sa de eliberare. Pentru a putea merge mai departe, trebuie să înțelegem aceasta»³.

Respingînd tolstoismul, Lenin prețuia pe Tolstoi marele realist critic, a cărui operă a adus «un protest de o admirabilă putere, direct și sincer împotriva minciunii și a falsității sociale»⁴.

Se pune problema de a analiza care a fost atitudinea presei noastre legate de mișcarea muncitorească față de opera acestui mare scriitor, atît de valoroasă din punct de vedere artistic și în același timp nu lipsită de contradicții în conținutul ei de idei.

Scrierile lui Tolstoi încep să circule în țara noastră în diferite tălmăciri românești din ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea. Demn de relevat

² *Lenin despre literatură*, Ed. P.M.R., 1948, p. 94.

³ *Ibidem*, Ed. P.M.R., 1948, p. 83.

⁴ *Ibidem*, p. 65.